

Javna ustanova »Priroda«

1.

Na temelju članka 71. stavak 2. Zakona o zaštiti prirode (»Narodne novine« broj 70/05), uz suglasnost Ministarstva kulture od 19. srpnja 2007. godine (Klasa: 612-07/07-49/0528, Ur. broj: 532-08-02-03/1-07-2), Upravno vijeće Javne ustanove Priroda donijelo je na 11. sjednici održanoj dana 22. kolovoza 2007. godine

PRAVILNIK O UNUTARNJEM REDU za špilju Lokvarke, spomenik prirode - geomorfološki

I. OPĆE ODREDBE

Članak 1.

Ovim Pravilnikom uređuju se pitanja i propisuju mjere zaštite, očuvanja, unapređenja i korištenja zaštićenog područja spomenika prirode, špilje Lokvarke. Špilja je zaštićena zbog geomorfoloških i bioloških značajki 1961. godine rješenjem Zavoda za zaštitu prirode Republike Hrvatske.

Ovim spomenikom prirode upravlja Javna ustanova Priroda i dužna je skrbiti o njegovoj zaštiti, održavanju i promicanju.

Ustanova upravlja područjem spomenika prirode na temelju programa njegove zaštite, održavanja, očuvanja, promicanja i korištenja u cilju zaštite i očuvanja izvornosti prirode, osiguravanja neometanog odvijanja prirodnih procesa i održivog korištenja prirodnih dobara, sukladno Zakonu i ovom Pravilniku.

Zaštita se odnosi na neživu prirodu u sastavu špilje (geološke formacije, speleothemi, voda, mineralne tvorevine), na živu prirodu (fauna troglobionata, stigmatobionata te šišmiši i druge životinje koje povremeno ulaze u špilju) te na neposredno okruženje špilje, odnosno njenog nadsloja.

Članak 2.

Odredbe ovog Pravilnika na odgovarajući način se primjenjuju na zaštićeno područje spomenika prirode kojim, sukladno članku 72. stavak 3. Zakona o zaštiti prirode (»Narodne novine« broj 70/05) upravlja Javna ustanova Priroda (u nastavku teksta: Ustanova).

Članak 3.

Zaposlenici Javne ustanove Priroda, vlasnici i ovlaštenici prava na nekretninama, pravne i fizičke osobe koje na području spomenika prirode, u njegovom neposrednom okruženju i utjecajnom području obavljaju dopuštenu djelatnost i posjetitelji spomenika prirode, dužni su pridržavati se odredaba ovoga Pravilnika.

II. MJERE ZAŠTITE

Članak 4.

Spomenik prirode je pojedinačni neizmijenjeni dio ili skupina dijelova žive ili nežive prirode, koji ima ekološku, znanstvenu, estetsku ili odgojno-obrazovnu vrijednost.

Na spomeniku prirode i u njegovoj neposrednoj blizini, koja čini sastavni dio zaštićenog područja nisu dopuštene radnje koje ugrožavaju njegova obilježja i vrijednosti.

Spomenik prirode špilja Lokvarke namijenjena je turističkom i izletničkom posjećivanju, kulturnom i eko-turizmu, edukaciji i znanstvenim istraživanjima.

Na području spomenika prirode dopuštene su one radnje i djelatnosti koje ga ne oštećuju i ne mijenjaju svojstva zbog kojih je proglašen zaštićenom prirodnom vrijednošću, uz prethodno dopuštenje Ministarstva kulture.

Članak 5.

Na području spomenika prirode za posjetioce je zabranjeno:

- svako mijenjanje prirodnog stanja i stanišnih uvjeta koje onemogućuje prirodne životne, hidrološke i geološke cikluse u speleološkom objektu, njegovu nadzemlju i neposrednoj blizini,
  - samostalno ulaženje u špilju, kretanje bez pratnje vodiča i izvan uređenih staza i putova,
  - oštećivanje, uništavanje i odnošenje sigovine, živog svijeta speleoloških objekata, fosilnih, arheoloških i drugih nalaza te mijenjanje stanišnih uvjeta u objektu, njegovom nadzemlju i neposrednoj blizini,
  - iznošenje sigovine, odnosno možebitnog faunističkog, fosilnog, arheološkog i drugoga nalaza,
  - oštećivanje zidova, svodova i tla špilje grebanjem, udaranjem tvrdim predmetima, grafitima,
  - dodirivanje sigovina i vode u manjim i većim lokvama,
  - oštećivanje ugrađene opreme,
  - pušenje, paljenje vatre s otvorenim plamenom ispred ulaza i u špilji,
  - ulaženje pod utjecajem alkohola ili drugih nedozvoljenih supstanci,
  - uvođenje kućnih ljubimaca,
  - konzumiranje hrane i pića, unošenje žvakaćih guma,
  - uporaba audio uređaja i stvaranje buke,
  - fotografiranje uz uporabu bljeskalice, snimanje uz dodatno osvjetljenje, fotografiranje i snimanje u komercijalne svrhe, osim uz prethodno pribavljenu suglasnost Ministarstva kulture,
  - korištenje bilo kakve dodatne rasvjete, osim postojeće i u svrhu istraživanja špilje,
  - unošenje čvrstih velikih predmeta kojim se mogu oštetiti speleothemi ili zidovi špilje, kao što su štapovi za hodanje (osim za osobe kojima su potrebni iz zdravstvenih razloga), stalci za fotoaparate, ruksaci sa metalnim okvirima, staklene boce, krupna prtljaga.
- Na području spomenika prirode za ovlaštenike za gospodarsko korištenje špilje je zabranjeno:
- zatvaranje ulaza špilje na drugi način osim vratima s horizontalno postavljenim rešetkama promjera do 5 centimetara, međusobno razmaknutih 20 centimetara, s glatkim rubovima i bez nepravilnosti, a za isto je potrebno prethodno ishoditi dopuštenje Ministarstva kulture,
  - skladištenje predmeta,
  - postavljanje ploča sa natpisima, obavijestima i sl. na vrata, nego pored ulaska u špilju, kako se ne bi remetila cirkulacija zraka,
  - izgradnja novih putova, staza i njihovih elemenata, te proširenje postojećih,
  - mijenjanje i zatrpavanje, pregrađivanje drenažnih putova za vodu,

- ostale djelatnosti i aktivnosti koje nisu izrijekom dopuštene.

Članak 6.

Na širem utjecajnom području oko speleološkog objekta s udaljenošću od 600 metara od točrtne projekcije špilje, koje obuhvaća prostor nadzemlja špilje te ponor rijeke Lokvarke južno od ulaza u špilju zabranjeno je:

- ispuštanje vode koja sadrži sedimente, otpad ili nutrijente, a svi objekti moraju imati sanitarni čvor s kanalizacijskim cjevovodom koji odvodi otpadne vode izvan zone zaštite te ih kvalitetno zbrinjava i pročišćava u sanitarnom objektu izvan zona zaštite,
- prevoženje, skladištenje i pretakanje svih vrsta kemikalija, osobito benzina, dizel goriva te drugih opasnih tvari,
- navoženje, odlaganje i odbacivanje svih vrsta otpada,
- korištenje pesticida,
- ispuštanje tvari koje mogu onečistiti tlo, vodu i zrak i tako ugroziti bilo koju sastavnicu ekološkog sustava speleološkog objekta.

Na užem utjecajnom području s radijusom od 250 metara od točrtne projekcije špilje, koji obuhvaća neposrednu okolicu same špilje, u kojem nema izgrađenih objekata, s time da je izostavljena cesta s parkiralištem i područje južno od nje zabranjeno je:

- oštećivanje poučnih i informativnih ploča te opreme i objekata u funkciji posjećivanja i istraživanja špilje,
- izvođenje građevinskih radova, osim u svrhu postavljanja opreme namijenjene zaštiti, rekreaciji i odmoru, putokaza, informativnih tabela, uz dopuštenje nadležnog tijela državne uprave,
- izgradnja sanitarnih objekata,
- promet motornim vozilima, osim za službene potrebe,
- unošenje bilo kakvih kemikalija, osobito benzina i diesel goriva, osim spremnicima goriva službenih vozila,
- manipulacija naftom i naftnim derivatima (održavanje vozila, pranje vozila, ispuštanje ulja i drugo),
- loženje vatre, paljenje trave i korova,
- proizvodnja i ispuštanje bilo kakvih otpadnih voda,
- održavanje manifestacija bilo kakve vrste u špilji i njezinoj neposrednoj blizini,
- korištenje pesticida,
- oštećivanje i uništavanje biljnog pokrova, grmlja i drveća u nadstloju špilje, osim sanitarne sječe pojedinačnih primjeraka biljaka po nalogu fitopatološke službe. Za sječu većeg obima treba pribaviti odobrenje nadležnog tijela državne uprave za zaštitu prirode.

Za sve zahvate na uređenju speleološkog objekta i njegovog okruženja potrebno je ishoditi odgovarajuće akte nadležnih tijela (dozvole, suglasnosti i drugo).

Članak 7.

U cilju korištenja spomenika prirode dopuštaju se sljedeće aktivnosti:

1. obavljanje dopuštenih eko-turističkih i odgojno obrazovnih djelatnosti, koje ne ugrožavaju prirodne vrijednosti spomenika prirode, uz uvažavanje potreba lokalnog stanovništva,

2. znanstvena i stručna istraživanja pri čemu su istraživači dužni izvijestiti Ustanovu o rezultatima istraživanja,

Dopuštenje za aktivnosti iz stavka 1. ovog članka izdaje nadležno tijelo državne uprave.

Korisnik za obavljanje djelatnosti iz stavka 1. plaća naknadu.

Posjećivanje špilje i prihvatni kapacitet

Članak 8.

Špilja se može posjećivati i razgledavati na način koji ne ugrožava njene vrijednosti i provođenje zaštite. Posjećivanje je dopušteno svima i pod jednakim uvjetima, u skladu sa Zakonom i na temelju njega donesenim propisima. Ako bi posjećivanje i razgledavanje moglo prouzročiti opasnost za očuvanje špilje i njenih sastavnica, može se zabraniti ili ograničiti posjećivanje. Za organizirano posjećivanje i korištenje speleološkog objekta potrebno je prethodno ishoditi dopuštenje Ministarstva kulture.

Broj posjetitelja potrebno je prilagoditi uvjetima i prostornom kapacitetu špiljskog sustava. Kretanje pojedinaca ili organiziranih grupa posjetitelja na području speleološkog objekta, dozvoljeno je isključivo uz pratnju stručno osposobljenog vodiča uz korištenje za to predviđenih označenih i uređenih staza.

Korištenje postojećih odvojaka s putova dopušteno je jedino sa svrhom istraživanja, mjerenja i održavanja speleološkog objekta.

Maksimalno dozvoljeni broj posjetitelja koji se istodobno mogu naći u špilji je 100 osoba na sat, i to u ulaznom dijelu špilje do 2. etaže dvorane Katedrale, najviše 50 ljudi, te u 3. i 4. završnoj etaži za posjetitelje, također najviše 50 ljudi.

Najveći dopušteni broj posjetitelja u skupini je 25, koja u pratnji mora imati najmanje dvije osobe, vodiča i pomoćnika vodiča, jednog na pročelju i jednog na začelju kolone. Pomoćnik vodiča prati skupinu odraslih ljudi ako je sastavljena od 15 i više posjetitelja. Vodič i pomoćnik moraju posjedovati pomoćnu rasvjetu.

Djeca predškolskog uzrasta špilju mogu posjećivati jedino uz pratnju roditelja ili njihovih opunomoćenika, ako se radi o organiziranim posjetima predškolskih ustanova ili udruga. Organizirane skupine školske djece do 12 godina starosti moraju u skupini imati minimalno jednog punoljetnog pratitelja na petero djece (u taj se broj uračunavaju vodič i pomoćnik).

Po stubištima je zabranjeno mimoilaženje dviju skupina posjetitelja.

Čekanje na mimoilaženje skupina može se organizirati na ulaznom dijelu špilje do prvog stubišta te na ravnim dijelovima staze unutar špilje između stubišta.

Podaci o broju posjetitelja i vremenu posjećivanja špilje moraju se pismeno pohraniti i držati dostupni inspekciji.

Vodiči i pomoćnici vodiča moraju poznavati odrednice ovoga Pravilnika, imati temeljno znanje o špilji sukladno Priručniku za voditelje posjetilaca izdanom od strane Javne ustanove Priroda.

Krajem svake godine, a najkasnije do 31. prosinca potrebno je dostavljati Upravi za zaštitu prirode Ministarstva kulture pisano izvješće o stanju špilja, problemima kod korištenja špilja, broju posjetitelja i slično.

Toplinsko opterećenje

Članak 9.

Maksimalno dopuštena temperatura zraka na kraju izletničke staze je do 9.1 °C. U slučaju dosezanja temperature od 9.1 °C ulazak posjetitelja se prekida i isključuje se rasvjeta sve dok se zrak u špilji u mjernoj točki ne ohladi do 8,1 °C.

Za nadzor temperaturnih uvjeta podaci se očitavaju s registracijskog termometra ili sličnog instrumenta svaki puni sat (u vrijeme intenzivne posjećenosti) ili prilikom obilaska grupe (za posjete manje brojnosti), a dobivene podatke potrebno je pismeno pohraniti i držati dostupne inspekciji.

Špiljska atmosfera

Članak 10.

U špilji treba uspostaviti mjerenje osnovnih mikroklimatskih parametara. Minimalni dopušteni volumni udjel kisika (O₂) u špiljskoj atmosferi je 18 vol % mjereno na kraju izletničke staze.

U slučaju spuštanja vrijednosti volumnog udjela kisika do vrijednosti 18 vol %, ulazak posjetitelja mora se prekinuti sve dok prirodnom cirkulacijom ne poraste do 20 vol %.

Podaci se očitavaju sa mjerno-registracijskog instrumenta za bilježenje i upozoravanje na nedostatni sadržaj kisika u zraku i bilježe svaki puni sat (u vrijeme intenzivne posjećenosti) ili prilikom obilaska grupe (za posjete manje brojnosti), a dobivene podatke potrebno je pismeno pohraniti i držati dostupne inspekciji.

Električni uređaji i rasvjeta

Članak 11.

Atest ispravnosti zaštitnih električnih naprava (FID-sklopki i sl.) i provjeru otpora uzemljenja od ovlaštene pravne ili fizičke osobe za nadzor elektroenergetskih uređaja potrebno je obnavljati jednom godišnje, ali ne kasnije od 30. ožujka tekuće godine te ga držati dostupnim inspekcijским službama.

Svakodnevno, prije početka prihvata posjetitelja, potrebno je provjeriti učinkovitost rasvjete za nuždu panične rasvjete (24 V) i o tome načiniti bilješku u očevidniku koji se mora nalaziti dostupan inspekciji u energetskom objektu uz špilju.

Maksimalno dopuštena temperatura boje ugrađenih izvora ne smije prijeći 3000 K.

Maksimalno dopuštena upadna rasvjeta na stijene i ispune druge dvorane špilje ne smije prijeći 80 lx.

Dopušteni dnevni rasvjetlaj špilje s angažiranom snagom, tipom zračila i disipacijom toplinske energije je 8 sati, o čemu se mora voditi očevidnik. Iznimno, dozvoljeno je produženje dnevnog rasvjetlaja ako su razmaci između dvaju osvjetljavanja u vremenu od 20 minuta.

Za osvjetljenje/razgled špilje mogu se koristiti svjetiljke na šljemovima i eko-baklje (koje bi nosili sami posjetitelji).

Izgradnja objekata

Članak 12.

Dopušta se izgradnja samo nužnih montažnih objekata koji su u direktnoj funkciji posjećivanja špilje, a nalaze se na prilazu špilji.

Dopušteno je uređivanje predšpiljskog prostora za prijem posjetitelja (postavljanje klupe, nadstrešnice, koša za otpatke, obavijesne i interpretacijske ploče).

Objekti trebaju biti izgrađeni od autohtonih materijala (drvo, prirodni kamen, kameni agregat i sl.), a samo iznimno (radi postizanja sigurnosti) i ostale materijale koje treba odgovarajuće zakloniti /maskirati. Kamen i kameni materijal potreban za uređenje predšpiljskog prostora treba nabaviti iz legalnih kamenoloma (koji imaju uredno ishođenu rudarsku koncesiju).

Sve radove u predšpiljskom prostoru koje čini sastavni dio zaštićenog područja izvoditi isključivo ručno ili ručnim alatom.

Otpad

Članak 13.

Otpad se smije odlagati samo na za to predviđena i označena mjesta izvan špilje (u kante za otpatke), te se mora zbrinuti u sustavu zbrinjavanja otpada općine

Lokve, odnosno Županije. Obvezno svakodnevno odvoženje otpada, kante za otpatke dizajnirane na način da su nepristupačne divljim životinjama (prvenstveno medvjedu).

Speleološki objekt, staza za kretanje posjetitelja, prostor oko objekta i pristupni putovi moraju se redovito održavati i čistiti.

Sigurnosne mjere

Članak 14.

U objektu kod ulaza u špilju ili u prihvatnom objektu mora se nalaziti komplet pribora za prvu pomoć, a vodič mora sa sobom imati najosnovniju opremu za pružanje prve pomoći na licu mjesta.

Vodiči i pomoćnici vodiča moraju imati uvjerenje o položenom ispitu iz prve pomoći, te moraju imati uvjerenje o stručnoj osposobljenosti vodiča izdanom od strane Javne ustanova Priroda.

Dužnost svakog vodiča je da nosi jednu ručnu svjetiljku te da uvijek ima jednu ispravnu u pričuvu. Jedna ispravna ručna svjetiljka mora biti pohranjena u prihvatnom objektu.

Svim posjetiteljima mora se osigurati nošenje šljemova (preporučuju se šljemovi s uloškom koji se po uporabi odbacuje).

Izvod iz Plana spašavanja i postupanja u izvanrednim situacijama mora biti vidljivo izvješten unutar špilje.

Kod prihvatnog objekta špilje potrebno je postaviti telefonsku govornicu s besplatnim pristupom SOS-brojevima. U prihvatnom objektu mora se nalaziti uređaj za pozivanje interventnih službi.

Staze za kretanje posjetitelja, odnosno pristup špiljama kao i mjesto posjećivanja moraju biti odgovarajuće označeni i sigurni za posjetitelje.

U slučaju izvanrednih događaja u špilji (potres, nestanak električne energije, odron stijena, ozljeda posjetitelja) potrebno je zadržati prisebnost, utvrditi ozljede, ako je potrebno i moguće evakuirati unesrećenog iz opasne zone, pružiti prvu pomoć unesrećenome, zaštititi unesrećenog od hladnoće i vlage na najbolji mogući način, spriječiti paniku među ostalima u grupi, pozvati interventne službe. Ukoliko je moguće, treba poslati dvoje ljudi da idu po pomoć, a najmanje jedna osoba mora ostati uz unesrećenu osobu koja se ne može sama kretati prema izlazu. Pri kretanju treba se nastojati držati staze (da spasioci lakše pronađu), štedljivo koristiti pomoćnu rasvjetu. Interventne službe treba obavijestiti tko je dao obavijest, tko je unesrećen, kada se nesreća dogodila i kakve su ozljede, gdje se unesrećeni nalazi, kakve su prilike u špilji, što je već poduzeto i tko je još obaviješten.

Članak 15.

Vlasnik ili nositelj prava na zemljištu na kojemu se nalazi speleološki objekt ne smije ugroziti ili oštetiti speleološki objekt, zatrpiti ulaz, priječiti njegovo dopušteno korištenje na dopušten način, te je dužan omogućiti pristup i razgledavanje tog objekta samo u dopuštene svrhe.

Vlasnik ili nositelj prava na zemljištu na kojem se nalazi speleološki objekt ima pravo prvenstva pri dodjeli koncesije ili pravo na naknadu za ograničenja kojima je podvrgnut zbog korištenja speleološkog objekta razmjerno umanjenom prihodu. Visina naknade određuje se sporazumno, a u slučaju spora o visini naknade odlučuje sud. Nadoknada se isplaćuje na teret sredstava državnog proračuna, odnosno proračuna županije.

Ako se za korištenje speleološkog objekta izda koncesija, vlasniku za ograničenja kojima je podvrgnut, konce-

sionar plaća naknadu u visini koja se utvrđuje sukladno Zakonu.

Vlasnik nekretnine unutar spomenika prirode koji namjerava tu nekretninu prodati, dužan ju je najprije ponuditi županiji, a zatim Republici Hrvatskoj, te potom gradu ili općini na čijem se području nekretnina nalazi. U ponudi je dužan navesti cijenu i uvjete prodaje, a Republika Hrvatska, županija, grad ili općina dužni su se o ponudi očitovati u roku od 60 dana od primitka pisane ponude. Ako ponuda ne bude prihvaćena unutar propisanog roka, vlasnik može nekretninu prodati uz iste ili povoljnije uvjete od onih iz ponude.

Članak 16.

Za provedbu aktivnosti vezanih za zaštitu, održavanje i korištenje spomenika prirode Javna ustanova Priroda treba/može sklopiti ugovor o skrbi s vlasnikom zaštićenog područja ili nositeljem prava na nekretnini.

Istraživanja

Članak 17.

Sva znanstvena i stručna istraživanja te aktivnosti na području spomenika prirode, nakon provedene recenzije prijedloga znanstvenog istraživanja i pribavljanja dopuštenja Ministarstva kulture koje sadrži i uvjete zaštite prirode, moraju imati suglasnost Ustanove.

Pravne ili fizičke osobe koje obavljaju istraživanja na području spomenika prirode dužne su u roku od 30 dana od dana završetka istraživanja, ukoliko nije drugačije ugovoreno, dostaviti Javnoj ustanovi Priroda u pismenoj formi izvješće o rezultatima istraživanja.

III. NADZOR

Članak 18.

Javna ustanova Priroda nadzire provođenje uvjeta i mjera zaštite prirode na području špilje Lokvarke.

Štetu po špilju i njezino okruženje koje čini sastavni dio zaštićenog područja i ostale prirodne vrijednosti izazvane nedopuštenim radnjama i zahvatima u cijelosti snosi ovlaštenik.

Neposredni nadzor na području spomenika prirode obavljaju glavni nadzornik i nadzornici Ustanove u skladu sa Zakonom i internim propisima Ustanove, a inspeksijski nadzor nad primjenom ovog Pravilnika obavlja inspektor zaštite prirode i drugi inspektori, svaki u okviru svoje nadležnosti i djelokruga.

Članak 19.

Prekršajne odredbe propisane su Zakonom, a provode se u skladu sa Zakonom i internim propisima Javne ustanove Priroda.

Za nepridržavanje odredbi ovog Pravilnika primjenjivat će se prekršajne odredbe u skladu sa Zakonom o zaštiti prirode te drugim posebnim propisima.

IV. PRIJELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Članak 20.

Ovaj Pravilnik stupa na snagu osmoga dana od dana objave u »Službenim novinama«.

Klasa: 612-07/06-03/03

Ur. broj: 2170-52-01/1-07-16

Rijeka, 22. kolovoza 2007.

UPRAVNO VIJEĆE JAVNE USTANOVE PRIRODA

Predsjednica

Upravnog vijeća

mr. sc. Koraljka Vahtar-Jurković v.r.